

70R. XV. 5. 183.

1-44
Муыв коньоряс, ӧтутчӧй!

В. I. Невскій.

1923.

Важ да выль празньијас.

(Праздники христианские и рабоче-крестьянские).

Коміон лӧгӧдіс А. Н. Чеусова.

1923 во.

Комі нига лезан ін.

Сыктывдин кар.

С. 123

Оботден. № 6 Тираж 3000 экз. г. Устьс. Тип. Обкома РКП.

ВАЖ DA ВЪЛЪ ПРАЗНІКІАС.

„Празнікјастö-öd ачыс ыжыд мѣлöгта јен-багушкоыс лöбöдöма“ — öнi-на шуöны уна мѣллон јöз. Шуöны, а ачыс оз гöгöрвоны, оз чajтны сiјö ыжыд мѣлöгта јенсö, јурбитöм-сö сылы, празнікјассö мортöн лöбöдöмөн.

Попјас öнi-на вiставлöны: јен-багушко-ыд-пö ставсö, мыј ем му вылас i му пыщкас, ва вылас i ва пыщкас, вöчöма нiнöмыс квајт лунöн. Сөгга зев јона музöма, да öзімöд лунас лунтыр шöйтчöма (јенмыд да музлывлöма). Шöйтчытöгыд ужавны јона, тыдалö, гöкыд, быд квајт лун ужалöм мыггi öзімöдас щöкгöма јенмыд шöйтчыны, субöтаöн (шöйтчöгöн) нiмтöма сiјö лунсö. Јеврејјас быд субöта i празнујтiисны, мi вöскресенна-дај (Крiстослыс öттö ловзöмсö казтылам).

Турокјаслөн, тотарајаслөн, быд пöлöс јöзлөн асланыс празнiк. Крiстосöс јенмөн лыффыгјас—Крiстослы празнујтöны; магометанајас асланыс јенлы. Аллаклы, буддiстјас—Буддалы. Сiқкö, кымын öкас кевмöм (вeра) му вылын, сымын öкас јен, сымын пöлöс i празнікыс. Крiстослы јурбитыс попјас кыз вермöны ошкöны асгыныс Крiстоссö, асгыныс верасö; шуöны сiјöс мед бурөн, мед

4

өөкүдөн. Мүкөд пөлсө вераа жөз: католикжас, магометанжас, буддистжас, лувеланажас оз бет-чыны налы, ассыныс жейжаснысө ошкөнө, асоныс празникжаснысө празникөн лыфдөнө. Мижан Советскеј Россияын быд пельосын бид-сама окас жозыд ем. Сижкө, быд лун көнкө да көнкө празник. дүгөнөмү празникчэйтөмүсө некодос оз поз: мижөн төдан көдлөн мед бур женис.

Магометанлы-кө шуан: „Исус Крестос буржык тижан Аллажыс,“ сижө төд воча шуас: „ен-пө илөдлө, Аллажыд-пө Крестоссыд жона ыжыд. Крестосыд-пө тижан сомын пророк-на, сижөс-пө женнад оз-на поз шуны.“

Буддистлы-кө шуан: „мижан Исус Крестос ыжыджык тижан Буддажыс, мучитчис, кулис грека жөз-вөсна,“ сижө скөрмас дај шуас воча: „лант! Крестоснад і ставнад. Адзөмыд ошжысан тор. Мижан Будда Крестоссыд воҗжык овлөма му вылас, воҗжык мучитчылөма да кувлөма жөз-вөсна.“ Збыл сиж. Будда воҗжык Крестос дорыс овлөма. Буддалы кем-мысөомыс важысанжык кысөө Крестослы дорыс. Најө велөдөм-серты, Будда Крестос-мозжө мучитчылөма да кувлөма жөз-вөсна.

Јеврејкөд венчыны абу-жө зев бур. Сижө шуас: „Крестосылдөн-пө баҗ-мамыс Јеврејжас вөлөмаөс, Крестосылды журбитыөјас библјјасө јеврејжаслыс-жө гүсалөмаөс. Став вјотсө му-

ужавлы. Вод пачыбрад да сёмын шогтчы.
Праўнікад-өд, шуёны-тај вөлі, оз-пө поэ
ужавны: јен грек суас.

Воотам календарыө апрель төлыс. Кушөм
нмыс абу сен! Өтi лунас кымын сватөјлы
поэ пражычактны! Ыжыдлун вежон-мыстi
зон вежончөж празнујтөны Помалы. Нөш-
та сiјө вежонас өтi лунө празнујтөны: Ага-
понлы, Педуллы, Семөлы, Педөр Селун-
скөјлы, Марко Апинскөјлы, Платон Студит-
лы, мученик Јогорлы; мөд лунө—Јөвтикөјлы,
Меподөјлы, Јерөмијлы, Грiгореј Апинскөјлы.
Быдлун аслыс пөлөс уна сватөј. Лыдтөм-
шөттөм сватөјыд вөлөма.

Сөмын тајөјас поснөфiк сватөјјас. Вiч-
кыс-кынчi јөзыс налы оз i празнујтлыны.
Емөс гырыс пражычак, дас кык сещөмыс.
Наiөс өйтөг став православнөјыс төдө,
празнујтө. На пыцкын мед ыжыдыс Ыжыд-
лун. сөзга мунө дас өтi өгыжда пражычак:
Рөштво, Вавөжөдөм, Сретөньө, Благөвеш-
шенчө, Вөзнесееньө, Тройтса, Шөр спас
(Преображееньө), Успөеньө, Прiчiстаја, Зы-
жееньө, Ведөеньө. Тајө дас кык пражычакыс
кынчi емөс нөшта бура јон пражычак: төв-
га Мiкөла, тувсов Мiкөла да нөшта кушөм-
кө Мiкөла; сөзга Iлья лун, Иван лун, Петыр
лун, Пөкрөв. Иван поснөј, Казанскөј да му-
көд пөлөс Уна крам пражычак ем: быд вiч-
колөн-өд аслас пражычак. Манастырјасын бара

кущомкө чүдөсө өчүсө жөн (образ) жибни дај, сылы празникјас лөөбдөны. Быд карын, быд өлөстүн, быд өйтүн (часовнајасын), быд монастырын-нын ем кущомкө сват-өј ыжыд пыдди, празнујтөны сылы. Став празниксө-кө ескө празничатны быдбнлы — полыштныд он ештыв.

Kodi-нө, кор тајө празникјассө лөөбдө-ма?

Богтам мед ыжыд празниксө—Ыжыдлун. Кысан сјјө мунө? Поп-дак висталөм-серти-кө, —ачыс Исус Крјстосыс лөөбдөма. Сј-ө збылыс, некод оз вермы төдны. Вегитө оз вермыны виставны, збыл-ө өлөма сешөм Крјстосыс му вылас, кущомөс гјжөны јевангелльөын. Јевангелльөјасыс, Исус Крјстос чуж-өм, олөм, кулөм-јылыс гјжөм негајасыс уна. Сөмын православнөј вичко мылакө нольмыс гјжөдсө збылөн пыддө: Матвејлыс, Марк-лыс, Лукалыс да Јоанлыс. Тајө ноль гјжөныс-лөн вистыс Крјстос-јывыс абу өткөд, бытто оз і өн Крјстос-јылыс гјжы. Оти тор-јывөны-на өти мортныс уна ногөн гјжө-а: Марклөн өтөлаын шуөма: Крјстос-пө вг нанөн вердсө вг сурс мортөс (гл. 6, ст. 38-44), мөдлаын сјјө-жө шуө: сјдм нанөн ноль сурс мортөс вердсө (гл. 8, ст. 1-9). Кодыслы ескыны?

Некущөм поп ны манак інөн-ладдөн оз кужны виставны —кодјас, кущөм јөз гјжөмаөс

тајо јевангеллѳјассѳ. Некущѳм нѳга-сертѳи оз
поѳ сѳјѳс тѳдмавны-нѳи.

Во 300 400-мыгѳи Крѳтос бѳрын овлѳ-
ма нѳга гѳжыс. Јевсевѳј нѳма. Сѳјѳ вѳставлѳ-
ма јепѳскоп Папѳј-јылыс. Папѳјыс-пѳ овлѳма
го во бѳрын Крѳтос-мыгѳи, да гѳжлѳма быт-
ѳѳкѳ нѳга „јенлыс велѳдѳмсѳ велѳралѳм“
(Из'яснение изречениѳ Господа). Сѳмын
Јевсевѳјыс нѳгасѳ ас сѳннас абу адѳывлѳма
(ѳнѳѳѳ некѳд абу адѳывлѳма нѳи), јѳз-пыр сѳ-
мын кывлѳма. Папѳјлы-пѳ Крѳтос-јывгыс,
велѳдчысјас-јывгыс вѳставлѳма кущѳмкѳ Иван.
Иваныс кывлѳма Марклыс. Маркыс-пѳ Пе-
тыр апостол дорын гѳжыгын овлѳма, сен
сѳјѳ быдторсѳ и кывлѳма.

Нѳшта Исус Крѳтос-јылыс вермѳсны вѳ-
тавлыны рѳмланајас. Најѳ мед тѳлка јѳзѳн
сѳјѳ кадын лыѳѳыѳлѳсны, мед уна на пыщ-
кын вѳлѳ велѳдчѳм мѳртыс. Быдгама торсѳ
најѳ гѳжавлывлѳмаѳс, быдтор-јылыс пасѳ-
лѳмаѳс. Сѳмын Крѳтос-јылыс кыв-нѳ-жын.
Овлѳс-кѳ сек јевангеллѳса Крѳтосыс, поѳс-
жѳ кодлыкѳ сы-јылыс мыјкѳ пасѳыны. Абу-
тај некѳн:

Јеврејасыдлѳн јешѳѳ уна Крѳтосыд вѳв-
лѳма. Гѳл јеврејаслѳн вывѳт гѳкыд олѳм-
ыс: асланыс озыр јѳзыс ѳескѳдѳны дај
рѳмланајас нарѳтѳчѳны. Најѳ пыр вѳд-
чысѳмаѳс мездыѳс, Месојѳаѳс, Исусѳс.
Воас-жѳ-пѳ-ѳд мѳжанѳс мездыгыс озыр јевреј-

јасыс да рiмљанаыс, ачыс ыжыдавны пондас
мiјан вылын, саравны (Крiстосон шугыны).
Уна сещом Мессija воывлөма јеврејјаслы.
Кодi на пыцкын јенмыс—код тöдас.

Öдвa-кө поп-фак вiгтавлан-код Icyс
Крiстосыс коркө му вылас өвлөма. Јев-
рејјасыдлөн со уна Icyс вөвлөма, Icyс Крiс-
тос-јылыс стöч гiжөд некөн некущом абу,
јевангельястө абу Крiстослөн велөдчысјас-
ыс гiжөмаөс, а мукөд јөз.

Јен-јылыс ем бур нiга Степановлөн
„Кыз лөма мiјан јен“ (Происхождение наше-
го бога). Кодлы колө тöдны јен-јылыс вы-
фöј. Мi öнi сöмын празникјас-јылыс јөз
амö.

Поп-фак велөдөм-серти Ыжыдлунтө а-
ыс јен-батушкоыд, Icyс Крiстосыс лөбөдлө-
ма. Апостол Павел-пө коринтјанајаслы гiжө
(гл. 5, ст. 7.): Наша пасха за нас пожрен
Христос... будем праздновать не в квасе вет-
ком.* Ачыс-пө Крiстосыд велөдчысјасыскөд
празнујтiс паскасö кулөм воцвылас.

Збыль-кө вөвлывлi Крiстос пророкыс, сi-
јө празнујтiс јеврејскөј паска. Тајө праз-
никсö јеврејјас лөбөдлөмаөс Јегипетскөј плен-
ыс мынөм-мыстi. Паскаыс јеврејскөј кыв i
ем: празник опресноков *)

Медвоцда православнöј јöзыс паскатö

*) Опреснок—ловөдтөд нан, сөчөн.

ез ёти лунё празнујтлыны. Код-гурё јевреј-јас-моз пекнычаё празнујтлісны—пекнычаё-пё Крістосыд мунітчіс-да; мукёдыс вёскресень-наё—Крістос ловзан лунё, дыр најё сізі вензисны, мёда-мёдыслы ез сетчыны. Сегга Нікејскёј карё чукёртчылігён шуисны ёти лунё празнујтны.

Сіқкё мјан Ыжыдлуныд (паскаыд) јеврејскёј нёгё православнёј празнік. Лёгёдлёнаёс сіјёс мјан-код-жё јёз, абу ачыс Крістос-јенмыс.

Јенлы ескыёјас шуасны: „мед-пё ез-кё ачыс Крістосыс лёгёд паскасё, пыр празнујтам; Крістосыслыс мунітчёмсё, кулёмсё да ловчёмсё казтылам.“

Мед-нё тајё празнікыс сіз, мукёдыс-нё? Најёс код лёгёдліс? Мыј-понда? Бостам Рёштво лібё Прічістаја (Рожество Богородицы). Тајё лунјасас казтылёны Ііусылыс чужёмсё да сіјё мамлыс. Вістыс зік мојд-код тајё празнікјас-јылыс.

Онёз, мј ог тёдёј, збыл-ё вёвлі јевангельскёј Ііусусыс. Абу ескё, буракё, вёвлёма.

Ііусусыслён чужёмыс му вылас аслыс пёлос: сіјё-пё баттёг лёма, мамыс ныв. Сещём фівётё ёні он кывлыс. Некод некыо оз вёставлы: со-пё баттёг кага чужёма, нывбаба вайёма, некодкёд ез гуљајтлы-ні нёмтор-да.

Войдөр, јона важон, ташом дивојасто јона вѣтавлѣмаѣс. Грекјас вѣлом шуѣны ас-гыныс уна нывбаба јенмѣс пѣавлѣг мужик-тѣг. Вегѣг ѣтѣ мужик-јен надѣн кагасѣ вѣ-лѣма. Сѣјѣ-ѣмѣј-абу дѣвѣ! Мукѣд пѣлѣс јѣз-лѣн ташом вѣтјасыс јен-јывгыныс емѣг-жѣ.

Јеврејјас грекјаскѣд адгыслѣвлѣсны, во-пывлѣсны мѣда-мѣд ордас. Кывлѣвлѣсны на-лыс батѣтѣг јен-чѣлѣдсѣ чужѣмтѣ дај ас јен-јывгыс сѣјѣ лѣѣѣдѣсны.

Јен-нога олысјас шуасны: „грека јѣзыд-лѣн дѣрт батѣтѣгѣд кагаѣд оз чуж. Јенмыд-лѣн быдтор вермас лѣны.“

Ескам ѣнѣ јенмыдлы да сѣјѣ мамлы. Мы керан. Јенмыд быдтор-нын ѣнѣм абуыд вѣч-ѣма-да, гашкѣ і ташом дѣвѣыс шѣщ артмѣс. Богт-жѣ да войдѣр мамтѣ лѣѣѣд, сѣсѣа ачѣд чуж!

Богтам поснѣжык свѣтѣјјасѣс. Јѣѣжад-ѣд му вылын-моз быдѣама сѣкас олыгыс ем-гырыгыс і поснѣыс. Јенмыс, сѣлѣн мамыс, сѣсѣ кымынкѣ свѣтѣј—медга гырысјасыс, јонјасыс. На бѣрын шѣркостјас, поснѣјас кысѣѣны. сѣсѣа быдѣама чѣлѣд чукѣрыс: ан-фѣлјас, арканѣфѣлјас. Мед кывзысјасыс јѣзыд-лыс јен мамыс, Ілла пророкѣд, Мѣкѣла угѣд-нѣк батѣушкѣыд. Сѣмын јонжыка јурбѣт налы, кѣдр мыј колѣ, кызжык сѣзјас ломѣѣѣдав најѣ верпас (картѣна) воѣѣ, унжык молебенјас гылѣд да буржыка поп-факлы мынтыг—ста-

выс лоб тенад колѳм-серті Нѳшта колѳ куж-
ны корны кодлыс мы. Іула пророклыс зер
корѳны, Мікѳла угофнык ва вылын віѳѳ быд
омѳлгыс і прітчасыс. Сѳмын-тај јен мам
мед бур: быдторгыс віѳѳ і мездѳ. Шѳр-код-
ѳѳм сватѳјјас: Сергеј Радѳнежскѳј, Педѳгеј
Печѳрскеј, велікомученіча Варвара абу зев
вынаѳс, оз вермыны пыр отсасны. Поснјас-
ыс—Пуд-да, Педул-да, код-да зев-нын еща вер-
мѳны отсасны. Кеммы кѳѳ ен налы. Анѳел-
јас да арканѳелјас оз ештывны бара дај,
вывтј уна налѳн ужыс. Колѳ-ѳѳ со быд морт
борга вѳтлысны, віѳѳны најѳс омѳлјасыс,
грекѳ вѳјѳмыс; венѳыны, когасны ѳавѳлјас-
кѳѳ морт ловјас-вѳсна; кыскавны најѳс рајѳ.

Њскыѳ оз пѳѳ каттывтѳѳг овны ташѳѳм
сватѳјјасѳс.

Праѳнкіјасыд, тыдалѳ, зев нѳмкод јен-
мыдлы. Попјасыд-тај сек уна сѳм вылѳ озыр
јѳзыдлы ѳѳѳѳнајас гылѳны, акапіста моле-
бенјас, пананідајас. Јен да сватѳјјас отсѳгѳн
пыртѳны, гѳтралѳны, ѳѳѳѳны јѳзтѳ.

Јентѳ да сватѳјјастѳ каттылѳмыс кујім
бур ѳтпырјѳ артмѳ: јенлы нѳмкод, попјаслы
јон најѳѳтка, озырјас матыемѳны рајѳ.

Гѳл јѳзыдлѳн сѳмыд абу ѳѳѳѳнајастѳ
да молебенјастѳ гылѳѳныд, ѳтарѳ грекѳ вѳј-
ан: кѳѳајінјастѳ відан-да, чїна-ласта јѳзлыс
он кывзы-да, ѳѳрт сѳсга адѳ воан.

Гашкё-нө праҗныкјасас гөл јөзәлы кәһнәдҗык
дәһнәдҗык овныс-да?

Кәһнәсаләма-нын. Пабржајасын, завод-
јасын сар-дырји ужалыкјасын бид праҗнык
ужалысны. Крестьянаыд ескө ез-да, неку-
щом бур-жө сес ез лоны. Ужтөгид нөшта
јонжыка шыгјавлысны. Гөл мортыд праҗнык-
јасад асывоған вәли мунас вичкө, јөжгылт-
час, сувтас, кәһр, кыгчөкө пельослаңжык
Јурбегө, вежалө озыр јөз вылө. Озыр јөзыд
сулалөны воҗын: јен дорын, поп дінын. Озыр
мортыдлы попыд сувтас паныд кәһнәгид
да коправсөһн өбтыштас снҗы кәһнәнас,
гөл бердид сөһн чшнытыштас, оз весиг
вигдлы сы вылө. Сывсөһм бөрас, озырыдлы
блудјөн прөскур петкөдасны. гәлтө вилөны
вөтлыны, мед ескө мыкө оз гусав һи пакө-
ыт. Сывытөҗыс поп петалас амвои вывоған
јөзөс велөдны јен-ногөн овны, повны сыыс.
кывзыны да вигны сарөс да озыр јөзөс. лөһа
пыкны асыд шөгтө да сир курыд олөмтө.
Зыггыны-пө да норасны оз ков. Зила-пө
көһө ужавыс, пөкаггыны унжыкыо, вичкөјасө
сөһм унжык сөһны. Җескыд олөмсө да шөг-
сө-пө јен баҗушкөыд ачыс ыстө, вилалө сө-
јөн мјанөс. Менам велөдөһм-сөһтө-кө-пө олан-
ныд—мөһар југыдас рајө воаныд.

Кушөһм бара сирә рајыс ем-а? Некоһ-на
өһнөҗ абу адҗывлөһма сирәс, некоһ сы-јылыс
збәһсө һөһтөһр оз гөд. Сөһн-пө вывти сө-

кыд сетчө пырныс. Унжыкыс адө, фавөл дин-
нө векалөны. Сен-пө жөзтө пөс скөвөрдә
вылын пражитөны, пуан ыргөн вомас киг-
галөны. Пыр-пө би шын лоө овны. Бр-р!
Гарыштан да бытто көзды ваөн кигкаласны.
Таладорад сөкыд овны, даж воңө вылө адөн
повөдлөны. Кыс бара сижө фавөлыс лоөма?
Мыла адсө лөвөдлөма?

Попјас висталөм-герти фавөлтө ачыс ыж-
ыд мидөста јенмыд вөчлөма. Воңынас-пө
фавөлыд бур аңделөн вөлөма. Сөгга лептыс-
ны пөйдөма аслас нөмөн, ыжыдө шуксөны.
Өдвә-кө-пө јенсө абу көсјылөма панјыны
үжыдалөмнас. Јенмыд лөгавөма сы вылө даж
фавөлө пөртөма. Оні сөгга бур јөзыдлы му-
титчө: ачыс налы лөктвөчө, најөс быдгама
лөк вылас да өмөл вылас тојлө.

Гөл мортыд ычкөыс петөм-мығы унамо
аскејас мөвпавлывлө: кыз-нө-пө тајө сиз?
Јенмыд мјан бур, гыж ыжда сылөн лөкыд
абу-нын. Весиг сы щөктытөг-пө өви јурөи јур-
ыд оз уг. Быдлаын-пө-өд сижө. Сытөм иныд
-пө һекөн абу: му вылын-ни му пыщкын.
ва вылын-ни ва пыщкын. Кыс-нө ескө фа-
вөлыс? Көн сижө олө быдлаын-кө бур јенмыс?
Оз-жө өтув овны? Ме ногөн-кө бур јен дин-
ад фавөлыдлы абу нын места. мөдлаө колө
мунны. А кытчө мунан быдлаын јен-да, ас
бурнас. Јенмыд-кө өтувтчөмөн фавөлыдкөд
олө, сижө абу-нын бур јен. Сиз чута картуpell-

өс-тајнө ескө огө-нин бур картопелөн шуө.

Сегга јенмыс-кө-нө мед ыжыд ставвылас, быдтор вермө вөчны, бур,—мыјла-нө ескө локыслы лезіс кыптыны, ез помав сіјөс первогааныс? Быдтор вермыгыдлы ез-нын ков локыдлы вөлатө сетны, јөзөс грекө вөјтны да быд омөльсө вөчны.

Мөвпалас, мөвпалас тазі гөл мортыд дај шөгөдас сіјөс тајө думјасыд. Гортас пырас да нөшта сөкыд лоө: баба ружтө вісө, чельад равзөны, сојны корөны. Чужөмјас һајтөс, дөрөм-гач кісөма, куш јајыс тыдалө. Көлуј руз-раз жож пагтала шыблалөмаө. Он-көт ескө кыв һи ады мең немтор. Сөлөмыд потны көсјө. Пагталас кіулас суран пассө, швачкас өзөснас,—да кабакө. Јуас сен, когагас, пінагас өткөд-мөдкөд, мөдөдчас гортлаң. Паныд сылы мича паскөма барінјас локтөны. Пөтөс, гажа һалы; вом пагтанас сералөны. Некущөм ады һи савөлыс оз повны.

Гөл морт 'скөрысла ку пыщкас оз төр: відчө, маткө озыр јөз вылө. Сегатскөјјас кутасны да чіжовкаө сіјөс тојыштасны көзыд інө. Пальалөм бөрын став лыс сылөн вісө, вод көт волпасө. Чіжовкаыс лезөм-мыгті мунас ужавны. Ужалас вөр-моз, сетасны грөш. Прағнык воас, бара вичкө мунө. Сен поп адөн повзөдлө. Луннас кабак да чіжовка. Крам прағнык лунө нөшта омөль. Ситјаски

лун ытö-ивайт бодыв пражыкöдыс пондасны лёббчынн: чышкыены, мыскасны, сур пуасны. Вечерьасаныс нывбабajas пукылан ин оз адчыцы: пуоны да пöжалöны. Празык лунас вичкö ветласны, öбöфна сулаласны. Сесса гортас сожыштасны, жуыштасны, да—мужикяс кабакö мунасны, нывбабajas оз-жö кытчыны: гортас жуасны да мы-сурö сөрöны.

Празыкясад сомын поп факлы лосыд. Нышто, јайтö, кельтö, нерјастö бодбөн кыс-кымöн вajasны.

Вичкö старöсталон олöмыс абу-жö шы-бытана. Во кујим-нол иб, старöстадлас—ов-мöсыс вежас: выль керка карта сувтöдас, вöв нöбас, мөссö содтас, му вј, вочас.

Сякö-тај тајö пражыкясид гөл јöштö нöшта гөлмөдöны, поп факöс озырмөдöны дај.

Вмалывалыны нöшта ијан мукöд өкас пражыкяс, сарскеј лунјас. Чужöмсö і кулөм-сөүсарјасыдлыс, гөтрадөмсö і саравны пук-сөмсö празнујтлм. Ным лунсö налыс некор ег вундөлөј-ны. Сарскеј лунјасад сар-ыд гөнемечавліс министрјассö, губернаторјас-сö, чиновникјассö: јуены, сосны, гажөдчисны накөд тајö лунјасö. Сöмын-тај сарскеј лун-јасад ез улыны төдвылас сарыслы гырыс керса ужалыс јöзыд да крестанаыд.

Шуасны: пражыктöгыд-пö-өд он вермы

овны. дурдывтөг, нөти шөйтчытөг оз-жө поз
ужавны.

Сіјө сің. Шөйтчөг ужалыс јөзлы колө.
Сөмын мыјла сіјө луннас сарсө да өватөј-
јассө казтывныс?

Өнїја Сөвет-властыд быд ужалыс морт-
лы быд вежонын сетө өти лун шөйтчөг. Сіјө
оз-урчит шөйтчөг лунсө: қик-өд өткод кушөм
лунө шөйтчыны. Важ-моз-кө вөскрегеннаја-
сө шөйтчам, сіјө важысан велалөмаөс-нин
сек ужавтөг овны да сіјөн.

Тажө шөйтчөг лунјас кыңыс: Сөветскөј
властлөн нөшта празныкјас лөгөдөмаөс. Сек
ужалысјас казтылөны ассыныс кушөмкө
ыжыд бур вөчөмтор, ассыныс сөкыд олөм-
сө кокнөдөм-куча. Сөшөм празнык 25 лунө
октабр төлысын. Тајө луннас 1917 воын
Россїјаын карса-ужалысјас да крестанаяс
қикөз мынтөдчисны озыр кподоулыс, мырд-
дісны налыс став мусө і озырлунсө ужалыс-
јаслы.

Бырыны помешщикјас, ісправныкјас, губ-
ернаторјас. земскөј начальныкјас. Бырі тајө
вірнөналысјассө віңыс—сарыс.

Сулалө-ө казтывны тајө лунсө ужалыс
јөзлы? Сулалө. Быд мортлы колө төдны. Ез-
өд кокныда шед вөлыныс да ас-серті олөмыс
карса-ужалыс јөзлы да крестаналы. Уна
морт ловсө ассыс пунктіс, уна вір-кісөіс озыр-
јаскөд вермавігөн, наыс мездысігөн. Тајө

итныс мѣѣн мед њжыдлуиыс і ем. Крїсто-
 ыдыыс повѣомсѣ некот ет адашыѡ. некот
 збылысѣ оз тѣѣ вѣвлѣма-ѡ коркѣ сїѡ. Гашкѡ зїк
 лолытѣм торсѣ казтылам да празнычајтам.
 25-ѡд лунад октабрын карса ужалыѡјас да
 крестана ловаїсны, конїда ас вѣлыыс лолыш-
 тїсны Мездысїсны најѡ немѡвѡја нарвїтнѡ-
 јасыс, вїрїуысјасыс, озыр јѡзыс. Тајѡ лунсѣ
 весїг мукѡд муын олыѡјас тѡѡны. Та-јылыс
 гашкѡ сурсыс унжык њга-їн гїжѡма-ї, во-
 зѡ вылѡ мед збылсѣ пондасны тѡдны ужал-
 ны јѡзылыс мынтѡѡмсѣ.

Мѡд њжыд празнїк певрал тѡлысын.
 Сек казтывоѡ медвоцѡда паныѡ сунтѡмыс кар-
 са ужалыѡјаслѡн да крестаналѡн важ власт-
 ны. Сек чѡвтїсны сарѡс. Немдумајттѡг сар-
 сан ез бостчыны выл ногса олѡмтѡ лѡѡѡдны.
 Сїѡс чѡвтѡтѡг воцѡ уж нѡѡѡдны ез поѡ. Уна
 јѡз-на мїѣн пыщкыс муыввса јенмѡн сїѡс
 пыѡѡїсны, ескїсны сылы быдторїыс. Чајтїс-
 ны сарѡс тѡл јѡз доп олїг. Ескѡ сїѡ пыр
 озырјас-понда тѡждысїс. Најѡс нѡшта јона
 озырмѡѡѡм куѡа воїна кыпѡѡїс. Ужалыс јѡз
 ыдыыс да крестаналыс олѡмсѣ кыз мыл вер-
 мїс ѡѡктѡѡїс, пѡѡтїс најѡс ужнас да пемыд-
 нас. Прѡстѡј јѡзыд-ѡѡ о ок. куцѡма сарыды
 ескылісны, вылѡ сїѡс пуктылісны. 1905 ѡѡ
 воын-на ѡжмысѡѡд лунѡ јанвар тѡлысын ѡѡ
 сурс морт гашкѡ сарскеј патрегјасѡн, ѡѡбраз-
 јасѡн, зїбїыв спасјасѡн локтїсны сар дїнѡ кор-

ны отсѣг, нораоны вывті жона нарѣтчыс помещікіяс да озыр јѣз-вылѣ. Ыжыд милѣс та сарыд отсѣг-пыѣѣыс да дорјѣм-пыѣѣыс лылыны најѣс щѣктіс. Кымын мортлы тур маѣ лоі пырны тајѣ лун куза!..

Шажпaj муні јѣзыд. Ескѣм сарлы бырі. Тајѣ лунас мі каатылам мыжтѣм мученікіяс ѣс, кодјасѣс лылісны Пітірын сар ѣшін-улын. Віјѣм јѣзыд тудісны мјанѣс короны вѣла. овны, ужавны аслыд і ас вѣлаыс.

Ем нѣшта празнік став мувыв карса ужалыѣаслѣн і крестаналѣн, празнік і маја. Тајѣ празнікѣс лѣѣѣдлѣмаѣс. Прантсіјаын, Паріж карын, 1889 воын. Став государ-ствоѣыс чукѣртчылѣмаѣс сетчѣ бѣрјѣм јѣз ужалыс пѣыс тѣлкујтны олѣм вылѣм-јылыс, корсны туд мездысны озырјасыс, перјыны кокнѣджык олѣм. Шусѣмаѣс сен празнујт-ны быдлаын і мајѣ. Сек-пѣ, тулыс-над ставыс ывлавылас ловѣѣ. Гѣгѣр гажа, міча. Мед-пѣ сек, коңѣр, ужалыс морт сак-мылас лок олѣмыс, нѣмкоѣасас адѣан тор-нас, мед вѣѣѣдлас сѣстѣм јенежас дај мѣв-пыштас: „мыјла, мыј-вѣсна сешѣм ѣкыд ов-ны сылы гажа ывлавылас?“ Карса ужалыс-јаслы да крестаналы ѣкыда тѣвѣѣ вывті уна ужысла, жона ѣескѣѣѣны да нарѣтѣѣны најѣс вермана јѣз. Сарјас, королјас, озыр јѣз барыш кулѣм-вѣсна пѣнасѣны, косасѣны (воут-ѣны) мѣѣа-мѣѣыскѣѣ, вѣјалѣны ужалыс јѣзтѣ.

Асныс-тај оз ылавыны война вылад муны,
 мукөдө ыстоны ас-пыддыс. Шуомаоо тајо
 празныкас став ужалыгыслы петны ывлао,
 ветлөдлыны плагјасөн улыч-куза сыліг-тырјі,
 корны сарјаслыг° корольаслыг, озыр јөзлыг
 кокнөд олөмлы, чінтыны көкјамыс часоа
 ужалан лун, помавыны войнајас.

Сіңі і вөчисны ужалыгјасыд. Чујмісны
 озыр јөз, полөны збој суг ужалыгјасыг.
 І мајаыд налы страст-код вөлі. Пондісны
 зільны пөдтыны сіјөс, өлөдны празнычајтөмыс.
 Лылыны кутісны празнычајтыојассө, бөмсө
 сіјө луныг ез кутны мынтыны. Міјан Рос-
 сіјаын ужалыгјасыдлы весіг чукөртчывыныс өті-
 лаас ез леңлыны, пыр вөлі воасны-да—код-
 сө лыласны, кодсө турмаө лукөдаласны.
 Уна морт лов богтлісны 1 мајаын. Міјан
 Россіјаын јавөтө револутсіјаоаыд ез і лыст-
 лыны празнычајтлыны. Оні револутсіја бөрас
 быд во-на празнычајтлісны, мукөд государ-
 ствоын дорыг нөшта буржыка. Міјан-код
 вөлаа олөмыс-өд некөн абу. Некущөм по-
 мешщікыг ні озыр мортыг оні оз ков повны.
 Став властыс, олөм нуөдөмыс ужалыг да
 крестана кыын. Мукөдлаын Советскөј власт-
 ыд некөн-на абу. Ужалыгјаслы да креста-
 налы сөкыда-на овсө. Најө 1 мајатө праз-
 нујлігөн пыр-на корөны чінтыны ужалан
 лунсө 8 часоа да помавыны война. Міјанлы
 өнј сещөм торјастө оз-нын ков корны. Важ-

би-нын час лымтө ужалыојасыдлы чінтісны,
војнатө ас выиөн кусөдісны.

Кыз-жө колө коллавыны 1 мајасө бија
кадын? Ставыным ми төдам быдторјыс суз-
ытөмнымөс. Куза војутірад' быд бурыс, быд
чукөртөмыс да воҕө вылө лөбөдөмыс бырі,
жугавлі, кіссіс, омөлтчіс. Наньд-і, новлан
көлујыд-і, паекөмыд-і, дозмуқыд-і,--ставыс
бырі. Тујјас жугавлісны. Отсөг відчыены
некөдоан. Аслыным колө ставсө зөнтыны
да лөбөдны. Еновтчам-кө--қікөз вошам, пом-
асас олдыңым. Озыр јөзүд бөр кабыртасы
мијанөс. Сіккө, колө тујјас лөбөдны, карса
ужалыојасылы нан да пес бетны. Көзүд паб-
рікајасад, заводјасад шыг мортүд он-нын
јона ужав. Карса ужалыотө-кө дөревьянд оз
пөнды вердны да шөнтыны, оз ло сылы па-
көм ны көмкөт, көрта көлуј ны весіс аслыс
сојны наньыс.

Мыјнө керны. мед сецөм дивөыс оз ло?
Колө ставыслы ужавны, отсавны мөда-мөдлы
мыјөн верман.

Сы-вөсна тајө мөда-мөдлы отсөг куза-
ыс, коммунистјас шуөісны празнык 1 мајад
ужавны куцөмкө өтув уж. Ужалөны најө
пабрікајасын, заводјасын, складјасын, маөтер-
скејјасын. Уна көрттуј лөбөдісны, уна паро-
воз да вагон зөнталісны, пес кералісны,
гөрісны-көзісны красноармејскөј семјалы,
төвар груэтісны, төвар ректісны, болыңајас

весаісны—чышкісны-мыскісны, туј вывјас,
 օրрадајас ідралісны, пєславоісны, уна быд-
 гама сікас ужсө вөчісны најө бур вылө став
 ужалыг јөзлы.

1 маја-кынңі коммуністјасыд быд субөта
 өтүв ужтө нуөдлісны. Помаласны асгыныс
 лунса ужнысө, рыгнас кытчөкө өтүв ужавны
 чукөртчасны.

Помешцікјасыд да-озыр јөзыд ез чатлы-
 ны мјавөс верміг кек вылө сувтны. „Жөм-
 дасны-пө регыд: шыгысла да көчыдысла кек-
 јаснысө нужөдасны.“ Ез-тајло на ног. Војна
 вылад вермім најөс, дај шыгыскөд і көчыд-
 ыскөд кужам вермагныс. Нөжјөнікөң быд-
 тор лос. Ставныс көмагасны і пагтагасны,
 шыгла кулыс бырө-і. Сөмын өдјөнжык колө
 шыбытны важ прачныкјассө. Кымын ужав-
 гөм лун-өд со вошө вөлөм мјан во гөгөр
 чөжөн! Казтывны колө асгыным ыжыд
 лунјасө, да өтүв ужавны сек бур вылө став
 ужалыг јөзысны.

А. Чеусова.

2882

Номі кыта лезан инын да Обществениѳ лавка-
жасын вузасёны со кущём комі кыгајас:

1. Комі сыланкывјас	—	60 ур.
2. Комі мојданкывјас	1 ш.	20 "
3. Посы чој-воклы мојданкывјас	2 "	50 "
4. Гөрд пöльн	3 "	50 "
5. Выфёсны вевөтчан (пермак сөрһногөн)	4 "	50 "
6. Вој төв шувгём	3 "	— "
7. Бобө-бобө	1 "	20 "
8. Парма јол	1 "	50 "
9. Шонді петігөн зоріа коёміс	5 "	— "
10. Календар 1923 во вылө	8 "	— "
11. Комі грамматіка туј пөгөдыс	15 "	— "
12. Шонді југөр	7 "	50 "
13. Шыпас јөртөд	3 "	— "
14. Мувыв чужём јүрдөдөм	4 "	— "
15. Мошці-јылыс	— "	70 "
16. Кыці лоі морт	— "	50 "
17. Вотјас (налогјас-јылыс)	— "	60 "

Комр-3.

2-499